

Nacionalni kongres Hrvatskog sociološkog društva (»Sociologija i promjena – izazovi budućnosti«)

Zagreb, 7–8. travnja 2011.

Pravilni dvogodišnji razmaci u kojima se odvijaju kongresi Hrvatskoga sociološkog društva uvijek su dobra prilika za sagledavanje institucionalnih i sadržajnih promjena kroz koje prolazi hrvatska sociologija, ali i načina na koji ona sama odražava društvo unutar kojeg djeluje. Ove je godine, čini se, kongres pod nazivom »Sociologija i promjena – izazovi budućnosti« opravdao svoj naslov, jer su promjene koje je anticipirao ili manifestirao uistinu značajne.

Kongres je u svojem znanstvenom dijelu sadržavao jedan okrugli stol, dvije panel-rasprave i 28 izlaganja iz čijeg su se sadržaja dala iščitati glavna aktualna područja interesa hrvatske sociologije, kao i određeni trendovi unutar nje. Iako anegdotalna, jedna bi epizoda mogla oslikati duh vremena u kojem se odvijao. Većina sociologa i sociologinja je pri dolasku na prvi dan skupa mogla vidjeti dva događaja značajna za društveni kontekst, a posljedično i za struku samu: policijske blokade koje su na Markovu trgu postavljene zbog dolaska predsjednika Europske komisije Joséa Manuela Barrosa te otvaranje centra »Cvjetni« uz aktivističke prosvjede. U tome smislu kongres se pokazao aktualnim jer su upravo Europska unija, odnos javnog prostora i njegove komercijalizacije te aktivizam na njemu bili važne teme.

Istodobno s ceremonijalnim događanjima na Markovu trgu počela je i prva plenarna sesija, naslovljena »Izazovi hrvatskom društvu«, gdje su razmatrane teme kao što su korupcija, siromaštvo, tolerancija i predrasude prema manjinama i religija u javnoj sferi, pri čemu je osobito zanimljiv bio pokušaj Saše Božića i Simone Kuti da postave model za proučavanje korupcije unutar kategorija Blackove »čiste sociologije«, dok su ostale tri teme obrađene unutar klasičnih istraživačkih pristupa.

Dvije odvojene sesije bile su posvećene pitanjima hrvatskog identiteta i društvenog razvoja teritorija. Zanimljivo je da su tri od četiriju izlaganja u dijelu vezanom uz hrvatski identitet bila vezana ili uz pogled na hrvatski identitet »izvana« (K. Klasnić i I. Ručević te A. Tufekčić) ili uz stavove prema stranim radnicima i problemima imigracije (J. Čačić-Kumpes, S. Gregurović i J. Kumpes), dok je Ivan Cifrić predstavio rezultate istraživanja o sociokulturnom identitetu u Hrvatskoj. U sesiji vezanoj uz pitanja prostora dominirale su teme vezane uz status javnog prostora i njegove komercijalizacije. Pitanjima prostornih promjena bavio se i okrugli stol »Temeljne promjene u hrvatskim urbano-ruralnim prostorima i regijama posljednjih dvadeset godina« pa se može zaključiti da je prvog dana kongresa bila dominantna tematika prostora.

Drugi je dan započeo plenarnom sesijom na temu »Mladi i društvene promjene«, pri čemu se pokazalo da je jedna od dominantnih tema vezanih uz tu populaciju ona obrazovanja. Tri od četiriju izlaganja (K. Doolan, A. Šundalić i Ž. Pavić te B. Čulig i K. Klasnić) bavila su se upravo različitim aspekti-

ma vezanim uz obrazovanje, od važnosti kulturnog kapitala za obrazovni uspjeh do tipologije studenata/ica koji su sudjelovali u studentskoj blokadi i plenumima 2009. godine. Tanja Vučković Juroš jedina je obradila temu vezanu uz generacijske promjene mladih, u ovom slučaju rođenih u vrijeme raspada Jugoslavije te onih deset godina starijih, pri čemu se pokazalo da su glavni aspekti hrvatskoga kulturnog identiteta vezani su aspekte kulturnog i prirodnog bogatstva Hrvatske (slično kao i kod istraživanja K. Klasnić i I. Rukavine), a glavna generacijska razlika je snažnije isticanje ideja slavne prošlosti i ponosa kod pripadnika mlađe generacije.

Panel-rasprava o političkim prosvjedima i virtualnim mrežama, u kojoj su sudjelovali Dražen Lalić, Vesna Jančević i Suzana Kunac, otvorila je, pak, mnoge zanimljive i sociološki relevantne teme. Jasno je da se na sociološkom horizontu pojavljuje nova vrsta društvenosti, ona koja se ostvaruje u elektroničkome, *online*, svijetu te da počinje bivati i politički relevantnom, kako su pokazali i aktualni *facebook prosvjedi* koji su se odvijali u veljači i ožujku 2011. Ta je vrsta angažmana inkluzivna i fleksibilna te utječe na mogućnost participacije i mobilizacije većeg broja ljudi nego što su to omogućavali »klasični« politički kanali, ali ta inkluzivnost ujedno i uvjetuje potencijalnu heterogenost samih zahtjeva ili političkih platformi koje ih oblikuju.

Tema obrazovanja, koja se nametnula kao ključna u istraživanjima mladih, dobila je i zasebnu sesiju gdje je povezana sa znanošću i obrazovanjem pa se tako ovdje raspravljalo o položaju mladih znanstvenika/ca, Bolonjskom procesu, društvu znanja i mirovnom

obrazovanju. Osobito je zanimljivo bilo istraživanje Marije Brajdić Vuković o produktivnosti mladih istraživača, gdje su se pokazale znatne razlike između očekivanja (od) mladih znanstvenika u prirodnim i društvenim znanostima, kao i samo viđenje znanosti unutar istih. Obrazovanjem se bavila i panel-rasprava o budućnosti poslijediplomskih specijalističkih studija.

Posljednja sesija bavila se (post-)tranzicijskim izazovima i uključivala teme kao što su konsolidacija demokracije, medijski sustav, stavovi prema kulturnim različitostima te napredovanju pojedinaca u hrvatskom društvu pri čemu je, sudeći prema reakcijama publike, osobito zapažen nastup Mirka Petrića (s I. Tomić-Koludrović) o potrebi adekvatnijeg istraživanja hrvatskoga medijskog sustava.

Prikaz manifestacije koja je uključivala i izbornu skupštinu HSD-a ne bi, dakako, bio potpun kad se ne bismo osvrnuli i na »kadrovske« promjene u čelništvu Društva. Novi predsjednik postao je tako Ognjen Čaldarović, koji je na tom položaju zamijenio Ingu Tomić-Koludrović, dok je novi tajnik Krešimir Žažar umjesto Branka Ančića. Kongres je također uključivao i »svečarski« dio u kojem je dodijeljena nagrada za životno djelo Dušku Sekuliću, iz čije je bogate karijere prilikom objave Aleksandar Štulhofer posebno naglasio činjenicu da je laureat objavljuvao u najcitriranijim svjetskim sociološkim časopisima i kao takav se posebno izdvojio iz onoga što Štulhofer naziva provincijalnim karakterom hrvatske sociologije. Obilježene su i dvije važne obljetnice, četrdeset godina *Revije za sociologiju* i dvadeset godina *Socijalne ekologije*, prikazana aktualna sociološka izdavačka djelat-

nost, a predstavljen je i projekt pod nazivom Arhivski fond Rudija Supeka.

Drugog dana kongresa novi je predsjednik održao i inauguracijski govor u kojem je istaknuo pozitivne aspekte rada prethodnog predsjedništva i konsolidaciju društva u prethodnome razdoblju te naglasio potrebu kontinuiteta, ali i istaknuo područja na kojima hrvatska sociologija mora nastaviti ili pojačati angažman, počevši od vidljivosti sociologije u javnosti, rada unutar sekcija HSD-a (čije napredovanje u proteklim godinama ipak nije bilo neprimijećeno) i internacionalizacije hrvatske sociologije, kao i školovanja novih socioloških generacija na svim trima razinama studija.

Kako je ovaj prikaz započet razmatranjima o promjenama u hrvatskoj sociologiji, prikladno bi bilo da s njima i završi. Ono što je bilo osobito vidljivo, a i istaknuto u programskoj knjižici, velik je broj istraživačica i istraživača mlađe generacije. Nezanemariv dio radova, pa i onih u plenarnim sesijama, predstavili su sociolozi i sociologinje koji pohađaju poslijediplomski studij ili su netom doktorirali, odnosno naslućuje se sociološki »novi val«. Jedan od najvidljivijih učinaka nove generacije svakako je i metodološki pomak, a tiče se ponajprije snažnog ulaza kvalitativnih metoda u hrvatsku sociologiju. Ovaj je kongres donio velik broj radova utemeljenih na kvalitativnoj sociologiji, što, uz vrlo aktivan rad novoosnovane HSD-ove sekcije za kvalitativne metode istraživanja te nedavnu riječku međunarodnu konferenciju posvećenu kvalitativnoj metodologiji u sociologiji, govori o novim trendovima koji su, uostalom, apostrofirani i u uvodnoj riječi. Ova svakako dobrodošla situacija

možda je donekle zasjenjena time što se kvalitativna metodologija, sudeći po rodnom sastavu onih koji se njome bave ili barem čiji su radovi prošli selekciju, afirmira gotovo kao »žensko pismo« hrvatske sociologije.

Kongres Hrvatskoga sociološkog društva iznio je na vidjelo, čini se, neke uistinu pozitivne trendove, a vjerujemo da će ih novo vodstvo poduprijeti i tako pridonijeti daljnjem razvoju hrvatske sociologije.

Sven Marcelić

*Odjel za sociologiju,
Sveučilište u Zadru*

DOI: 10.5613/rzs.41.1.9

Međunarodna konferencija »New challenges and methodological innovations in European media audience research«

Zagreb, 7–9. travnja 2011.

Transformacija tradicionalnih medijskih sustava i njihova konvergencija u novom, digitalnom medijskom okolišu dovela je do promjene u načinima i oblicima na koje publika s njima i međusobno komunicira. Društvene i kulturne promjene, prateći tehnološku dimenziju transformacije, dovele su i do primjetnih promjena u praksi medijske publike. Proces koji se prije temeljio na potrazi za informacijama sada se prebacio na intenzivniji komunikacijski aspekt gdje publika više nije